

ЦІНОВІ БУЛЬБАШКИ НА СВІТОВОМУ РИНКУ ТВОРІВ МИСТЕЦТВА

“I am in Basel for Art Basel. There is a bubble in contemporary art”

Нурієль Рубіні, професор економіки Нью-Йоркського університету, президент RGE Monitor
(червень 2011 р., *Twitter*)

Зростання цін на твори мистецтва є тенденцією, що періодично виникає на світовому арт-ринку і відображається в арт-індексах та інших інструментах аналізу даного ринку. Аукціонні дома реєструють нові цінові рекорди навіть після світової економічної кризи. Прикладом є продаж картини Едварда Мунка «Крик» на аукціоні Sotheby's у 2012 р. за 119,9 млн. дол., в той час як попередній естимейт склав 80 млн. дол.

Крайнім проявом даного тренду є явище «бульбашки цін». З економічної точки зору, цінові бульбашки на певних ринках виникають тоді, коли угоди купівлі-продажу активів укладаються за цінами, що суттєво перевищують їх реальну вартість. Окремі економісти заперечують існування бульбашок на арт-ринках, виходячи з того, що твори мистецтва у більшості випадків продаються на аукціонах за надмірно високими цінами. Однак аналіз цінової динаміки на світовому ринку художніх активів в історичному розрізі підтверджує появу різких, спекулятивних коливань, викликаних певними подіями.

Враховуючи актуальність даної проблеми, постає ряд запитань: коли виникають цінові бульбашки на світовому арт-ринку; в якому сегменті ринку це відбувається найчастіше; які арт-активи спричиняють цінові бульбашки; як передбачити їх появу.

Основоположною причиною цінових бульбашок на арт-ринку вважаємо суб'єктивний характер оцінки справедливої ціни твору мистецтва. В більшості випадків вона є відображенням високого попиту і ринкових очікувань стосовно арт-активу. Саме тому виявлення бульбашок на арт-ринку часто відбувається в ретроспективі, лише після раптового падіння цін. В історичному розрізі можна простежити кілька періодів формування цінових бульбашок на світовому ринку творів мистецтва. Протягом останніх 25 років їх було 4:

1988-1990 рр. – зростання цін на світових аукціонах, зумовлене активізацією японських колекціонерів, що купували найдорожчі шедеври (один із цінових рекордів того часу – придбання «Портрета доктора Гаше» Ван Гога колекціонером Р.Сайто за 82,5 млн. дол.);

1997-1999 рр. – підвищення цін, спричинене Інтернет-бумом, появою Е-комерції на арт-ринку, запуском електронної платформи для торгів найбільшого аукціону Sotheby's;

2006-2007 рр. – придбання творів мистецтва російськими мільйонерами, активізація інституційних інвесторів на арт-ринку, спекулятивні операції хедж-фондів, розвиток арт-банкінгу;

2011-2012 рр. – зростання цін, зумовлене бурхливим розвитком арт-ринку Китаю, операціями китайських колекціонерів на світових аукціонах, підвищенням інтересу інвесторів до мистецтва Китаю.

З точки зору сегментів світового арт-ринку, найчастіше цінові бульбашки виникають у секторі сучасного мистецтва, ціни на якому є найбільш волатильними і легше піддаються впливу зовнішніх подій, моди та ірраціональної поведінки покупців. Беручи до уваги окремі арт-активи, бульбашки цін у більшості випадків виникають під час продажу на аукціонах великої кількості робіт з так званої групи «blue chips» - найбільш ліквідних шедеврів, що мають найвищий потенціал для збереження вартості і хеджування в умовах інфляції (таких, як «Крик» Е.Мунка і «Портрет доктора Гаше» В.Ван-Гога).

Індикаторами появи бульбашок цін на світовому арт-ринку служать арт-індекси, такі як Mei-Moses All Art Index, Artprice Global Indices, Art Market Confidence Index, що відображають ринкові очікування його учасників стосовно поточної і майбутньої кон'юнктури. Важливим інструментом виявлення цінових бульбашок на даному ринку вважаємо динаміку ринкового курсу акцій найбільшого аукціонного дому світу Sotheby's, що котируються на NYSE (рис.1).

Рис.1. Динаміка цін на акції Sotheby's (1988-2013 рр.) [1]

Рис.1 підтверджує виникнення 4-х цінових бульбашок на світовому арт-ринку за останні 25 років, названі вище. Як бачимо, вибух кожної з них відповідав початку кризових явищ у світовій економіці (японська криза початку 1990-х рр., криза «dot.com» початку 2000-х рр., світова фінансово-економічна криза 2008-2009 рр.). Виходячи з цього і опираючись на прогнози окремих експертів (зокрема, В.Маншарамані, Д.Томпсона [2; 3]), можна очікувати настання економічної кризи в Китаї у найближчі роки.

Література

1. Sotheby's BID (NYSE) [Electronic resource]. – Mode of access: <http://investing.money.msn.com/investments/equity-charts>.
2. Mansharamani V. Boombustology: Spotting Financial Bubbles before they Burst. – New Jersey: Wiley & Sons, Inc., 2011. – 272 p.
3. Thompson D. The Art of Bubbles: How Sotheby's Predicts the World Economy [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.theatlantic.com/business/archive/2011/04/the-art-of-bubbles-how-sothebys-predicts-the-world-economy/236852>.